

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ЯК ПРОВІДНИЙ ЗАСІБ ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ ІНШОМОВНОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНІЙ ГІМНАЗІЇ

Полонська Тамара Костянтинівна

канд. пед. наук, старш. наук. співроб.,
старш. наук. співроб. відділу навчання іноземних мов
Інститут педагогіки НАПН України
Україна

Сучасний етап світового розвитку характеризується динамічним поглибленням процесів інтеграції політичного, економічного й культурного життя. Глобалізація, яка є однією з основних характеристик розвитку нинішнього світу, охоплює майже всі сфери життєдіяльності людини, у тому числі й освітню. Вхідження України до світового освітнього простору, наближення до європейських стандартів зумовлює необхідність погодження вітчизняної освіти, у тому числі й іншомовної, з нормами світового співтовариства. Стрімкі зміни, що відбуваються в українському суспільстві, реформування освітньої системи, що розпочалося з 1 вересня 2018 року в початкових класах закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО), зумовлюють необхідність оновлення всіх ланок шкільної освіти.

Упровадження компетентнісного підходу в навчально-виховний процес є одним із напрямів оновлення та модернізації освіти України. До того ж компетентнісний підхід визнано підґрунтям побудови вітчизняної освітньої системи. Зокрема, у Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [3] зазначено, що одним із стратегічних напрямів державної політики у сфері освіти повинна стати модернізація структури, змісту та організації освіти на засадах компетентнісного підходу, а до перспективних завдань віднесено оновлення цілей і змісту освіти на основі компетентнісного підходу й особистісної орієнтації, урахування світового досвіду та принципів сталого розвитку.

Компетентнісний підхід передбачає спрямованість освітнього процесу на

формування і розвиток ключових компетентностей особистості, сприяє формуванню здатності учня/учениці самостійно розв'язувати життєві проблеми різної складності на основі отриманих знань і власного досвіду, а також критично мислити, уміти адаптуватися до умов мінливого світу.

У документах Нової української школи (НУШ) компетентнісний підхід визначено як «місток, який поєднує школу з реальним світом і тими потребами, які ставить перед людиною життя», а компетентність трактується як «поєднання знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, особистих якостей, що визначає здатність особи успішно провадити діяльність у нових непередбачуваних умовах» [4, с. 10].

Відповідно до Закону України «Про освіту» (стаття 12) повна загальна середня освіта має три рівні освіти: *перший* – початкова освіта тривалістю чотири роки; *другий* – базова середня освіта тривалістю п'ять років; 3) *третій* – профільна середня освіта тривалістю три роки. Базова середня освіта здобувається в гімназії і складається із двох циклів: перший – адаптаційний (5–6 класи), другий – базове предметне навчання (7–9 класи) [1, с. 20–22].

Метою повної загальної середньої освіти є всебічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності. Досягнення цієї мети забезпечується шляхом формування ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності.

У сучасних умовах іноземна мова розглядається як засіб міжкультурного спілкування, своєрідний інструмент пізнання іншої культури і популяризації власної, що сприяє духовному взаємозбагаченню та підвищенню рівня гуманітарної освіти. Компетентнісний підхід до навчання іншомовного спілкування проявляється насамперед у процесі комунікативної діяльності, коли учні не тільки отримують знання, але й виконують систему навчальних дій, які забезпечують оволодіння цими знаннями у практичній діяльності. Навчання

іноземної мови в базовій середній школі різнобічно співвідноситься з освітніми галузями початкової та профільної школи, що засвідчує про його цільове спрямування, неперервність і наступність у всьому шкільному курсі.

Основною метою навчання іноземної мови в базовій середній школі є формуванні іншомовної комунікативної компетентності для безпосереднього й опосередкованого міжкультурного спілкування, що забезпечує розвиток інших ключових компетентностей і задоволення різних життєвих потреб учнів. Провідним засобом реалізації цієї мети є компетентнісний підхід до організації навчання в закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО) на основі ключових компетентностей як результату навчання.

Ключовими компетентностями, що формуються на уроках іноземної мови, є: спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами; спілкування іноземними мовами; математична компетентність; основні компетентності у природничих науках і технологіях; інформаційно-цифрова компетентність; уміння вчитися впродовж життя; ініціативність і підприємливість; соціальна та громадянська компетентності; обізнаність та самовираження у сфері культури; екологічна грамотність і здорове життя [2, с. 5–7].

Компетентнісно орієнтоване навчання іноземних мов можна визначити як навчання, спрямоване на комплексне оволодіння учнями ключовими компетентностями, котрі забезпечують їхню підготовку до комунікації з урахуванням різних ситуацій спілкування. Таке навчання передбачає зміщення акценту з накопичення знань, навичок і вмінь на формування й розвиток в учнів готовності здійснювати міжособистісне й міжкультурне спілкування іноземною мовою в усній і письмовій формах у межах найтипівіших сфер і тем спілкування, доступних для них, а також здатності застосовувати засвоєний ними досвід у конкретних навчальних і життєвих ситуаціях.

Компетентнісно орієнтоване навчання іноземних мов учнів базової середньої школи, яке є максимально наближеним до реальних умов іншомовного середовища, спрямоване передусім на формування в учнів

іншомовної комунікативної компетентності, котра сприятиме вдосконаленню їхнього іншомовного комунікативного досвіду та формуванню компетентної особистості сучасного школяра. Іншомовна комунікативна компетентність та її компоненти (лінгвістична, мовленнєва і соціолінгвістична компетентності), які є предметними компетентностями з іноземної мови, складають основу для формування ключових компетентностей. Зазначені компетентності характеризують зміст навчання іноземної мови у ЗЗСО, оволодіння яким здійснюється в усній і письмовій формах у чотирьох видах мовленнєвої діяльності: аудіюванні, читанні, говоріння, письмі.

Застосовування компетентнісного підходу в освіті передбачає принципові зміни не лише в оновленні змісту іншомовної освіти, заснованому на формуванні необхідних для успішної самореалізації в суспільстві компетентностей, а також у використанні інноваційних та ефективних методів, прийомів і засобів навчання. Зазначені питання отримали лише часткове висвітлення в науковій літературі, тому потребують подальшого ґрунтовного опрацювання.

Список використаних джерел:

1. *Про освіту* (Закон України). № 2145-VIII. (2017). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/2145/17>
2. *Навчальні програми з іноземних мов. 5–9 класи* (Наказ МОН України). № 804. (2017). Вилучено з <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/programi-inozemni-movi-5-9-12.06.2017.pdf/804/17>
3. *Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року* (Указ Президента України). № 344/2013. (2013). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>
4. *Нова українська школа: основи Стандарту освіти*. (2016). Л. Гриневич, В. Бриндза, Н. Дементієвська, Р. Шиян (редкол.). Львів, Studio Wydawnicze VERSUM Lucyna Mynarska.